

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТУ СУСПІЛЬНИХ НАУК
Кафедра загальної педагогіки та педагогіки вищої школи**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан факультету суспільних наук

/Юрій ОСТАПЕЦЬ/

_____ 2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**ФОРМУВАННЯ МІЖКУЛЬТУРНОЇ ТОЛЕРАНТНОСТІ
ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ**

Рівень вищої освіти	другий (магістерський) рівень вищої освіти
Галузь знань	01 Освіта/Педагогіка
Спеціальність	013 Початкова освіта
Освітня програма	Початкова освіта
Статус дисципліни	вибіркова
Мова навчання	українська

Робоча програма навчальної дисципліни 2«Формування міжкультурної толерантності вчителя початкових класів» для здобувачів вищої освіти галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка» спеціальності 013 «Початкова освіта» освітньої програми «Початкова освіта».

Розробник: Іваничко Інна Іванівна, асистент кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи.

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри загальної педагогіки і педагогіки вищої школи

протокол № 12 від «28» червня 2023 р.

Завідувач кафедри загальної педагогіки і педагогіки вищої школи

(підпис)

/Ірина КОЗУБОВСЬКА/

(прізвище та ініціали)

Схвалено науково-методичною комісією факультету суспільних наук

протокол № 8 від «29» червня 2023р.

Голова науково-методичної комісії факультету суспільних наук

(підпис)

/Олена ПОПАДИЧ/

(прізвище та ініціали)

© Іваничко І.І., 2023 р.

© ДВНЗ «Ужгородський національний університет», 2023 р.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 4	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 120	1	1
Кількість модулів – 2	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 4,3	1	1
	Лекції:	
	26 год.	10 год.
	Практичні (семінарські):	
	16 год.	4 год.
Вид підсумкового контролю: залік	Лабораторні	
	-	-
Форма підсумкового контролю: усний	Самостійна робота:	
	78 год.	106 год.

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою навчальної дисципліни «Формування міжкультурної толерантності вчителя початкових класів» є формування у майбутніх вчителів початкової школи готовності до виховання толерантності у школярів початкової школи та здатних до саморозвитку. Ознайомлення студентів з особливостями міжкультурної толерантності, формування умінь і навичок міжетнічного спілкування, виховання толерантного ставлення до представників всіх етнічних груп та до продуктивної взаємодії в полікультурному середовищі, вміння організовувати толерантне освітнє середовище та формувати у школярів початкової школи соціальну та громадянську компетентність.

Завдання вивчення дисципліни «Формування міжкультурної толерантності вчителя початкових класів»:

- формування соціальної, громадської та загальнокультурної компетентності майбутнього вчителя та його педагогічної майстерності;
- оволодіння знаннями Державного стандарту Нової української школи щодо соціальної та громадянської компетентностей;
- розширити теоретичні знання студентів про рідну та інші національні культури на основі дослідження традицій, звичаїв і морально-етичних цінностей, а також сприяти орієнтованості на загальнолюдські цінності;
- формувати позитивне ставлення й повагу до представників інших етносів;
- створювати ситуації для підвищення позитивної етнічної ідентичності студентів та зацікавити їх специфікою інших національних культур;
- виховувати гнучкість мислення в подоланні етнічних стереотипів;
- підвищити інформованість студентів про норми та правила міжнаціонального спілкування на засадах дотримання прав і свобод людини;
- підготовка студентів до організації навчально-виховного процесу на засадах толерантності, педагогіки співробітництва, партнерства, терпеливості, емпатії;
- оволодіння сучасними методами та способами організації толерантної взаємодії школярів початкової школи;
- оволодіти технологіями самоаналізу, рефлексії щодо власної поведінки.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

- ЗК 1.** Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК 2.** Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
- ЗК 3.** Здатність до проведення досліджень на відповідному рівні.
- ЗК 4.** Здатність виявляти ініціативу та підприємливість.
- ЗК-5.** Здатність працювати автономно.
- ЗК -6.** Здатність працювати в полікультурному просторі.

СК-1. Здатність усвідомлювати концептуальні засади, цілі, завдання, принципи функціонування системи освіти, усвідомлювати та поцінювати взаємозалежність людей і систем у глобальному світі.

СК-2. Здатність спілкуватися академічною українською та іноземною мовами в усній та письмовій формах, використовувати різні стратегії комунікації, формувати спільноту учнів (студентів), у якій кожен відчуває себе її частиною.

СК-3. Здатність застосовувати інноваційні технології в навчанні освітніх галузей початкової школи в стандартних, нестандартних та невизначених ситуаціях.

СК-4. Здатність до педагогічного партнерства (наставництво, супервізія, інтервізія тощо), до організації роботи інклюзивного класу.

СК-5. Здатність організовувати та управляти освітніми процесами, які є складними, непередбачуваними та потребують нових стратегічних підходів, співпраці з різними соціальними інституціями, категоріями фахівців, використовуючи інформаційно-комунікаційні технології та цифрові сервіси.

СК-7. Здатність створювати власний професійний імідж, самопрезентувати результати професійної діяльності, керувати власним життям і кар'єрою.

СК-8. Здатність працювати в полікультурному середовищі.

СК-9. Здатність критично оцінювати власну діяльність та професійну діяльність інших фахівців в галузі початкової освіти.

СК-10. Здатність до реалізації методик початкового навчання в освітньому процесі

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «Формування міжкультурної толерантності вчителя початкових класів» немає.

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «Початкова освіта», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Критично осмислювати та інтегрувати знання про концептуальні засади, цілі, завдання, принципи функціонування освіти (в тому числі початкової) в Україні у перебігу розв'язання складних задач у широких мультидисциплінарних контекстах	ПРН 1
Спілкуватися академічною українською та іноземною мовами в усній та письмовій формах, використовувати комунікативні стратегії, формувати в учнів здатність до взаєморозуміння, міжособистісної взаємодії	ПРН 2
Застосовувати інноваційні технології в навчанні освітніх галузей початкової школи в стандартних, нестандартних та невизначених ситуаціях.	ПРН 3
Організовувати та управляти освітніми процесами у складних, непередбачуваних умовах, що потребують нових стратегічних підходів, налагоджувати співпрацю з різними соціальними інституціями, категоріями фахівців, використовуючи інформаційно-комунікаційні технології та цифрові сервіси	ПРН 5
Здійснювати супервізію, інтервізію, надавати педагогічну, психологічну та методичну допомогу учасникам освітнього процесу, організовувати роботу інклюзивного класу	ПРН 6
Моделювати, створювати та підтримувати безпечне, ергономічне, інклюзивне освітнє середовище початкової школи.	ПРН 7
Складати програму саморозвитку та самовдосконалення, обирати ефективний інструментарій самопрезентації результатів власної професійної діяльності, створювати власний професійний імідж	ПРН 10
Ефективно працювати в полікультурному освітньому середовищі.	ПРН 11
Критично оцінювати результати професійної діяльності.	ПРН 12
Здійснювати викладання методик початкового навчання.	ПРН 13

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами вищої освіти після опанування навчальної дисципліни «Формування міжкультурної толерантності вчителя початкових класів»:

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
Презентувати себе як вчителя початкової освіти, який відповідає сучасним запитам соціуму; бути гнучким, мобільним, уміти інтегруватись у динамічне суспільство. Володіти комунікативною культурою, уміти працювати в команді	ПРН 1
Володіти академічною українською мовою в усній та письмовій формах, використовувати комунікативні стратегії, формувати в учнів здатність до взаєморозуміння, міжособистісної взаємодії.	ПРН 2
Вміти застосовувати інноваційні технології в навчанні освітніх галузей початкової школи в стандартних, нестандартних та невизначених ситуаціях.	ПРН 3

Знати організувати та управляти освітніми процесами у непередбачуваних умовах, налагоджувати співпрацю з різними соціальними інституціями, категоріями фахівців, використовуючи інформаційно-комунікаційні технології та цифрові сервіси	ПРН 5
Вміти надавати педагогічну, психологічну та методичну допомогу учасникам освітнього процесу, організувати роботу інклюзивного класу.	ПРН 6
Вміти моделювати, створювати та підтримувати безпечне, ергономічне, інклюзивне освітнє середовище початкової школи.	ПРН 7
Знати складати програму саморозвитку та самовдосконалення, обирати ефективний інструментарій самопрезентації результатів власної професійної діяльності, створювати власний професійний імідж	ПРН 10
Вміти ефективно працювати в полікультурному освітньому середовищі.	ПРН 11
Уміти критично оцінювати результати професійної діяльності.	ПРН 12
Застосовувати викладання методик початкового навчання.	ПРН 13

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є:

- залік
- поточний контроль
- тестування
- проекти
- реферати
- есе
- презентація виконаних завдань

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю:

- усна відповідь
- доповнення відповіді
- експрес-опитування
- самостійна робота
- тестування
- індивідуальне завдання (в т.ч. презентація)
- модульне тестування

Проходить в індивідуальній, груповій, фронтальній формах.

Форми модульного контролю: передбачає варіанти завдань з переліку теоретичних питань та тестових завдань.

Протягом семестру студенти вивчають два змістових модулі з дисципліни. Після виконання кожного змістового модуля здійснюється поточний контроль у вигляді письмової роботи. Студенти, які не відвідували лекції, або не в повному обсязі виконали програму практичних занять, до поточного модульного контролю не допускаються. Вони мають право на відпрацювання пропущених занять.

Форми підсумкового семестрового контролю – залік, який проводиться в усній формі.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота					Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	50	100
10	10	10	10	10		

Тема 1. Науково-практичні основи виховання толерантності у студентів.

Тема 2. Толерантність як складова педагогічної культури та педагогічної компетентності педагога.

Тема 3. Принципи виховання толерантності у контексті педагогіки не насильства - педагогіки співробітництва.

Тема 4. Зміст виховання толерантності в системі сучасної полікультурної освіти.

Тема 5. Форми, методи і прийоми формування толерантності.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 2)

Поточне оцінювання та самостійна робота						Модульна контрольна робота	Сума
T6	T7	T8	T9	T10	T11	50	100
9	9	8	8	8	8		

Тема 6. Проблеми толерантності в дитячому середовищі.

Тема 7. Проблема толерантності у відносинах батьків і дітей, способи її вирішення.

Тема 8. Дитина в соціальному просторі закладу освіти: толерантність і інтолерантність у прийнятті соціально-рольових позицій.

Тема 9. Національна та конфесійна толерантність у дитячому середовищі.

Тема 10. Концептуальне та програмне забезпечення педагогіки толерантності.

Тема 11. Толерантна інтернет-комунікація та програмне забезпечення педагогіки толерантності.

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Види діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні заняття	4	15	4	15
Ознайомлення з культурними традиціями	1	10	1	10
Активність під час занять		5		5
Експрес-опитування	1	10	1	10
Самостійна робота	1	10	1	10
Модульна контрольна робота	1	50	1	50
Разом		100		100

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Оцінювання модульних завдань. Після виконання програми змістового модулю у визначений деканатом термін здійснюється поточний модульний контроль у вигляді письмової роботи, який оцінюється у межах від 1 до 50 балів.

50 балів (оцінка «відмінно») – студент виконав завдання запропонованого йому варіанта в повному обсязі і виявив при цьому:

- глибокі та повні знання матеріалу дисципліни;
- вільне володіння науковою термінологією;

- творчу самостійність;

8

- високу культуру оформлення знань та відповідний рівень умінь і навичок.

40 балів (оцінка «добре») – студент виконав завдання запропонованого йому варіанта в повному обсязі, вичерпно реалізував усі питання, виявив творчу самостійність, добре орієнтується в сучасних проблемах основ педагогіки, продемонстрував високу культуру оформлення знань, належний рівень умінь та навичок, але в роботі наявні окремі несуттєві помилки. Ставиться за виконання 75 % усіх завдань.

30 балів (оцінка «задовільно») – студент виявив задовільні знання матеріалу, але допустив при цьому окремі грубі фактичні помилки та неточності, а культура оформлення знань та рівень його умінь і навичок ще недостатні. Правильно виконано більше 50% запропонованих завдань.

20 балів (оцінка «незадовільно») – студент не виявив достатніх фахових знань з предмета, не досяг реалізації завдання через загальну слабку орієнтацію в програмовому матеріалі, а культура його мовлення й оформлення знань незадовільні. Завдань виконано менше від 50 %.

Якщо з об'єктивних причин студент не пройшов модульний контроль у визначений термін, то він має право за дозволом деканату пройти його протягом двох тижнів після виникнення заборгованості.

Модульна робота 1 (max. – 50 б.)

1) Теоретичні завдання: дайте відповідь на 2 питання (2x15б. = max. – 30 б.).

2) Тестові завдання: (20x1б. = max. – 20 б.).

Модульна робота 2 (max. – 50 б.)

1) Теоретичні завдання: дайте відповідь на 2 питання (2x15б. = max. – 30 б.).

2) Тестові завдання: (20x1б. = max. – 20 б.).

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

У наведеній нижче таблиці вказано критерії за якими визначається рівень навчальних досягнень здобувача освіти та відповідні відсотки за виконану роботу. Слід вважати, що знання, уміння та навички магістра відповідають певному рівню навчальних досягнень, якщо вони відповідають критерію, вказаному для цього рівня, та критеріям для всіх попередніх рівнів.

Рівні навчальних досягнень	Відсотки	Критерії оцінювання навчальних досягнень
F	0-35 %	Здобувач освіти: дає неправильні відповіді на всі запитання передбачені програмовим матеріалом, у наведені прикладів і не може їх виправити, не знайомий з основною літературою; не розуміє сутності основних категорій, не дає правильної відповіді на додатково поставлені запитання.
FX	35-59 %	Здобувач освіти: розпізнає окремі об'єкти, явища і факти предметної та може фрагментарно відтворити знання про них; має фрагментарні знання незначного загального обсягу (менше половини навчального матеріалу) за відсутності сформованих умінь та навичок.
E	60-63 %	Здобувач освіти: пояснює основні поняття навчального матеріалу, може самостійно відтворити значну частину навчального матеріалу; вже за зразком виконати основне навчальне завдання.

D	64-73 %	Здобувач освіти: 9 вміє застосовувати вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, може пояснити основні методи контролю навчальних досягнень, що використовуються та наводити власні приклади на підтвердження деяких тверджень; вміє виконувати навчальні завдання передбачені програмою.
C	74-81 %	Здобувач освіти: добре володіє навчальним матеріалом, застосовує знання на практиці самостійно знаходить і виправляє допущені помилки; може аргументовано обрати раціональний спосіб виконання навчального завдання.
B	82-89 %	Здобувач освіти: вміє систематизувати і узагальнювати отримані відомості, володіє міцними знаннями, самостійно визначає проміжні етапи власної навчальної діяльності, аналізує нові факти, явища; вже самостійно знаходить додаткові відомості та використовує їх для реалізації поставлених перед ним навчальних завдань, судження його логічні і достатньо обґрунтовані, має сформовані навички використання методів навчання і виховання.
A	90-100 %	Здобувач освіти: має стійкі системні знання та творчо їх використовує у процесі навчальної діяльності, вміє планувати особисту навчальну діяльність, оцінювати результати власної практичної роботи; вміє самостійно знаходити джерела різноманітних відомостей і використовувати їх відповідно до мети і завдань власної пізнавальної діяльності, використовує набуті знання і вміння у нестандартних ситуаціях, вміє виконувати завдання, не передбачені в навчальній програмі, має стійкі навички використання методів контролю навчальних досягнень вільно опановує та використовує сучасні методи навчання і виховання, а також інформаційно-комунікаційні технології для поповнення власних знань та розв'язування професійно орієнтованих завдань.

Підсумковим семестровим контролем з дисципліни «Формування міжкультурної толерантності вчителя початкових класів» є залік, який проводиться в усній формі. Студент, який в результаті поточного оцінювання або підсумкового контролю за модулем отримав більше 60 балів, має право не складати залік з дисципліни. У такому випадку в заліково-екзаменаційну відомість заноситься загальна підсумкова оцінка. Для покращення підсумкової оцінки з дисципліни складання заліку є обов'язковим.

Студент, який в результаті підсумкового оцінювання отримав середнє арифметичне менше 60 балів, зобов'язаний складати залік з дисципліни. У разі, коли відповіді студента під час заліку оцінені менш ніж 60 балів, він (вона) отримує незадовільну підсумкову оцінку.

Оцінювання навчальних досягнень та практичних навичок студентів здійснюються за 100-бальною системою. Загальна кількість балів за семестр з навчальної дисципліни складається із середнього арифметичного балу за модулі та балів за поточний контроль.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A ⁺	відмінно	
82-89	B	добре	

74-81	C	10	Зараховано
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1 Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1 «Загальнотеоретичні основи розуміння толерантності»

Тема 1. Науково-практичні основи виховання толерантності у студентів.

Поняття толерантності. Значимість толерантності для сучасного суспільства. Поняття інтолерантності та її наслідків. Поняття педагогіки толерантності. Цілі, завдання та принципи педагогіки толерантності. Становлення і розвиток педагогіки толерантності. Сучасні дослідження в галузі педагогіки толерантності. Підходи окремих учених до проблеми формування толерантності. Правові документи, які регламентують впровадження ідей педагогіки толерантності у практику: «Декларація принципів толерантності», «Конституція України», «Конвенція ООН про права дитини», «Декларація прав людини»

Тема 2. Толерантність як складова педагогічної культури та педагогічної компетентності педагога.

Компетентнісний підхід до підготовки педагогів. Професійна компетентність сучасного педагога у вирішенні завдань формування політичної, етнічної та релігійної толерантності школярів у педагогічному процесі на певному освітньому щаблі. Компоненти педагогічної толерантності: доброзичливість, уважне ставлення до іншого, безконфліктне спілкування, емпатичні здібності, товариськість, педагогічне співробітництво, вміння слухати, комунікативна толерантність, діалогічне мислення, самоприйняття і прийняття інших. Прийоми саморозвитку педагогічної толерантності.

Тема 3. Принципи виховання толерантності у контексті педагогіки не насильства - педагогіки співробітництва.

Поняття принципів виховання у сучасній педагогічній науці. Основні принципи педагогіки ненасильства і педагогіки співробітництва. Процес формування в учнів ненасильницьких, толерантних форм відносин. Принципи виховання толерантності: принцип толерантного середовища, принцип умовності толерантності, принцип особистої гідності, принцип соціальної обумовленості виховання, принцип діалогу та співробітництва.

Тема 4. Зміст виховання толерантності в системі сучасної полікультурної освіти.

Поняття полікультурного освітнього простору: підходи до організації педагогічної діяльності. Поняття міжетнічної толерантності та культури міжнаціонального спілкування як одного з найважливіших (базових) компонентів змісту виховання толерантності. Етнокультура в системі сучасної освіти, її педагогічний потенціал. Критерії і показники толерантності. Науково-педагогічні підходи до визначення змісту виховання толерантності в роботах сучасних вчених та дослідників.

Тема 5. Форми, методи і прийоми формування толерантності.

Поняття форми, методу і прийому в педагогіці. Методи виховання толерантності: бесіда, дискусія, приклад, заохочення, соціальна проба, аналіз виховуючих ситуацій, метод педагогічної

драматургії, метод переконання, метод навіювання та ін.

Прийоми: рольова маска, мікрофон по колу, безперервна естафета думок, естафета на задану тему та ін. Форми виховання толерантності: бесіди, диспути, тренінги, КТД, ігрові програми, виховні години та ін.

Змістовний модуль 2 **«Міжкультурна толерантність: практичні аспекти»**

Тема 6. Проблеми толерантності в дитячому середовищі.

Особливості розвитку толерантності у дітей різних вікових груп Толерантність у світлі теорій розвитку особистості. Розвиток толерантності як моральної якості. Критерії та показники толерантності. Вікова динаміка розвитку толерантності як моральної якості. Рівні розвитку даної якості. Загальна характеристика діагностичних методик, що визначають рівень сформованості толерантності особистості.

Тема 7. Проблема толерантності у відносинах батьків і дітей, способи її вирішення.

Взаємодія батьків і дітей: типи, особливості прояву. Проблема «батьків» і «дітей» - наслідок відсутності толерантності у взаєминах в сім'ї. Толерантність - основа сімейного благополуччя. Підліток і батьки: особливості відносин. Можливі варіанти вирішення проблеми сімейної інтолерантності.

Тема 8. Дитина в соціальному просторі закладу освіти: толерантність і інтолерантність у прийнятті соціально-рольових позицій.

Своєрідність соціально-рольової позиції учня в навчальній діяльності: ставлення до правил поведінки в школі, до навчальних дій і вимог, до навчальної діяльності, до вчителя, до однокласників у процесі навчальної діяльності. Свобода вираження дитини. Межі ефективності примусу в навчальній діяльності. Нормативні аспекти регуляції поведінки і проблеми толерантності в соціальному просторі школи. Процес адаптації дітей до освітнього простору і проблеми толерантності. Умови безпечного середовища освіти.

Тема 9. Національна та конфесійна толерантність у дитячому середовищі.

Поняття національної самосвідомості, процес її формування. Національна самосвідомість як основа міжнаціональної толерантності. Системний підхід при вихованні національної самосвідомості і міжнаціональної толерантності. Етнопедагогізація освітнього процесу як передумова розвитку міжнаціональної толерантності. Принципи управління процесом формування національної самосвідомості. Особливості конфесійної толерантності в дитячому середовищі; характерні установки у сфері міжнаціональних відносин (до представників інших релігій, невіруючих, сект тощо).

Особливості міжкультурної толерантності, форми її прояву. Шляхи та засоби формування етнічної самосвідомості школярів. Ознаки міжнаціональної інтолерантності: етноцентризм, ксенофобія, геноцид. Прояви інтолерантності в дитячому середовищі та її особливості; міжнаціональні міжособистісні конфлікти, насильство над іншими і т. д. Педагогічні умови формування конфесійної і національної толерантності.

Тема 10. Концептуальне та програмне забезпечення педагогіки толерантності.

Поняття концепції і програми, їх спільні та відмінні ознаки. Характеристика концепції виховання толерантності (М.І.Рожков), програм: «Вчимося толерантності» (С.Д.Сівачок), «Програми інформаційно-психологічної освіти педагогічного колективу в області педагогічного спілкування» (Г.В.Безюлева, Г.М.Шеламова), програми тренінгу «Толерантність як основа коректного, безконфліктного спілкування» (Г.В.Безюлева, Г.М.Шеламова), програми факультативу «Толерантне спілкування як норма життя» для учнів (Г.В.Безюлева, Г.М.Шеламова), тренінгу толерантності для підлітків «Жити в мирі з собою та іншими» (Г.У.Солдатова, Л.А.Шайгерова, О.Д.Жарова).

Тема 11. Толерантна інтернет-комунікація та програмне забезпечення педагогіки

Характеристика програмного забезпечення педагогіки толерантності, способів, методів та методик толерантної Інтернет-комунікації. Робота з Інтернет-сайтами з проблеми толерантності (розміщення інформації на сайті «Інтернет і толерантність», участь в опитуваннях, у конференції, на форумі і т. д.).

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин 120					
	Форма навчання: денна					
	Усього	у тому числі				
		лекції	практичні семінарські	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота
1-й семестр						
Модуль 1. «Загальнотеоретичні основи розуміння толерантності»						
Тема 1. Науково-практичні основи виховання толерантності у студентів.	9	2				7
Тема 2. Толерантність як складова педагогічної культури та педагогічної компетентності педагога.	12	2	2			8
Тема 3. Принципи виховання толерантності у контексті педагогіки не насильства - педагогіки співробітництва.	12	2	2			8
Тема 4. Зміст виховання толерантності в системі сучасної полікультурної освіти.	12	2	2			8
Тема 5. Форми, методи і прийоми формування толерантності.	12	2	2			8
<i>Модульна контрольна робота</i>	2	2				
Разом за модуль	59	12	8			39
Модуль 2. «Міжкультурна толерантність: практичні аспекти»						
Тема 6. Проблеми толерантності в дитячому середовищі.	9	2				7
Тема 7. Проблема толерантності у відносинах батьків і дітей, способи її вирішення.	10	2	2			6
Тема 8. Дитина в соціальному просторі закладу освіти: толерантність і інтолерантність у прийнятті соціально-рольових позицій.	11	2	2			7
Тема 9. Національна та конфесійна толерантність у дитячому середовищі.	10	2	2			6
Тема 10. Концептуальне та програмне забезпечення педагогіки толерантності.	11	2	2			7
Тема 11. Толерантна інтернет-комунікація та програмне забезпечення педагогіки толерантності.	8	2				6
<i>Модульна контрольна робота</i>	2	2				
Разом за модуль	61	14	8			39
Разом за семестр	120	26	16			78

Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин 120					
	Форма навчання: заочна					
	Усього	у тому числі				
		лекції	практичні семінарські)	лабораторні	індивідуальні роботи	самостійна робота
1-й семестр						
Модуль 1. «Загальнотеоретичні основи розуміння толерантності»						
Тема 1. Науково-практичні основи виховання толерантності у студентів.	11	1				10
Тема 2. Толерантність як складова педагогічної культури та педагогічної компетентності педагога.	12	1	1			10
Тема 3. Принципи виховання толерантності у контексті педагогіки не насильства - педагогіки співробітництва.	12	1	1			10
Тема 4. Зміст виховання толерантності в системі сучасної полікультурної освіти.	10	1				9
Тема 5. Форми, методи і прийоми формування толерантності.	11	1				10
Модуль 2. «Міжкультурна толерантність: практичні аспекти»						
Тема 6. Проблеми толерантності в дитячому середовищі.	12	1	1			10
Тема 7. Проблема толерантності у відносинах батьків і дітей, способи її вирішення.	11	1				10
Тема 8. Дитина в соціальному просторі закладу освіти: толерантність і інтолерантність у прийнятті соціально-рольових позицій.	11	1				10
Тема 9. Національна та конфесійна толерантність у дитячому середовищі.	10	1				9
Тема 10. Концептуальне та програмне забезпечення педагогіки толерантності.	10,5	0,5	1			9
Тема 11. Толерантна інтернет-комунікація та програмне забезпечення педагогіки толерантності.	9,5	0,5				9
Разом за семестр	120	10	4			106

6.3 Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1.	<p><i>Тема: Міжнародне і національне право у сфері забезпечення толерантності</i></p> <p>1. Значимість толерантності для сучасного суспільства</p> <p>2. Акти Організації Об'єднаних Націй</p> <p>3. Декларація про ліквідацію усіх форм нетерпимості і дискримінації на основі релігії 1981 р.</p> <p>4. Декларація про принципи толерантності ЮНЕСКО 1995 р.</p>	2	

	<p>5. Акти Ради Європи у сфері толерантності і протидії насильницькому екстремізму.</p> <p>6. Європейська комісія проти расизму і нетолерантності.</p> <p>7. Європейська Рада Толерантності і Примирення (ЄРТП).</p> <p>8. Правове забезпечення толерантності та міжетнічної взаємодії в Україні.</p>		
2.	<p><i>Тема: Міжкультурна толерантність як складова педагогічної культури та педагогічної компетентності педагога.</i></p> <p>1. Аналіз Професійного стандарту посади «Вчитель початкових класів загальної середньої освіти»</p> <p>2. Місце і роль толерантності у формуванні педагогічної культури педагога.</p> <p>3. Визначення особливостей професійної діяльності вчителя при реалізації педагогіки партнерства.</p> <p>4. Толерантне попередження та вирішення вчителями різних видів конфліктів під час освітнього процесу</p> <p>5. Складання алгоритму толерантної поведінки вчителя початкової школи (Складаємо разом під час практичного заняття)</p> <p>6. Проаналізувати міфи про толерантність, що панують в Україні. Чи згодні ви з висновком автора? Поясніть свою позицію. https://osvitanova.com.ua/posts/4496-try-mify-protolertantnist-shcho-panuiut-v-ukraini</p>	2	1
3.	<p><i>Тема: Вимоги Нової української школи щодо виховання толерантності.</i></p> <p>1. Загальна характеристика принципів педагогіки не насильства і педагогіки співробітництва.</p> <p>2. Аналіз тематичних тижнів програми НУШ щодо потенційних можливостей виховання толерантності</p> <p>3. Толерантні форми відносин у закладі загальної середньої освіти: шляхи формування</p> <p>4. Формування політичної, етнічної та релігійної толерантності в дітей молодшого шкільного віку.</p> <p>5. З'ясуйте основні засоби народного виховання та їхню роль у формуванні особистості дитини.</p> <p>6. Прочитайте «Притчу про цвяхи» та продумайте, як можна використати її зміст для виховання толерантності у дітей шкільного віку. https://osvitanova.com.ua/posts/4494-shcho-taketolertantnist-abo-prytcha-pro-tsviakhy</p>	2	1
4.	<p><i>Тема: Проблема толерантності у відносинах батьків і дітей, способи її вирішення.</i></p> <p>1. Психолого-педагогічні умови організації конструктивної педагогічної взаємодії батьків і дітей.</p> <p>2. Проблема «батьків» і «дітей» - наслідок відсутності толерантності у взаєминах в сім'ї.</p> <p>3. Проблеми сімейної інтолерантності та шляхи їх розв'язання.</p>	2	

	4. Психолого-педагогічний аналіз інтолерантної поведінки дитини (визначити чинники, які симулюють дитину до цього, використовуючи додаткові матеріали, зробіть висновки щодо запобігання проявів інтолерантної поведінки дітей).		
5.	<i>Тема: Дитина в соціальному просторі школи: толерантність і інтолерантність у прийнятті соціально-рольових позицій.</i> 1. Визначити сутність поняття «толерантне середовище закладу освіти». 2. Своєрідність соціально-рольової позиції дитини у процесі навчально-пізнавальної діяльності. 3. Психолого-педагогічні умови створення безпечного середовища закладу освіти. 4. Методи вивчення ставлення дітей до правил поведінки, навчальних дій і вимог, до навчальної діяльності, педагога та однолітків у процесі навчально-пізнавальної діяльності. 5. Свобода вираження дитини в закладі освіти. 6. Інклюзивне освітнє середовище та універсальний дизайн закладу освіти. 7. Перегляньте та проаналізуйте виховний потенціал анімаційних матеріалів з проблем толерантного ставлення у соціумі.	2	1
6.	<i>Аналіз виховання учнів початкової школи у дусі толерантності в поліетнічних країнах світу.</i>	2	1
7.	Концептуальне та програмне забезпечення педагогіки толерантності	2	
8.	<i>Семінар-тренінг «Формування толерантної особистості»</i>	2	
	Разом	16	4

6.4 Самостійна робота

Самостійна робота є основним способом засвоєння студентами навчального матеріалу в позааудиторний час без участі викладача. Обсяг і зміст самостійної роботи визначається робочою програмою та робочим планом у межах встановленого обсягу годин із навчальної дисципліни, методичними вказівками викладача.

Навчальний матеріал, передбачений навчальним планом для засвоєння студентом у процесі самостійної роботи, виноситься на підсумковий контроль поряд із навчальним матеріалом, опрацьованим під час аудиторних занять.

Самостійна робота над навчальною дисципліною включає: опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу; вивчення окремих тем питань, що передбачені для самостійного опрацювання; поглиблене вивчення літератури на задану тему та пошук додаткової інформації; підготовка до практичних (семінарських) занять; систематизацію вивченого матеріалу перед іспитом; опрацювання та підготовку огляду опублікованих у фахових та інших виданнях статей; розроблення схем, таблиць, діаграм, мультимедійних презентацій тощо.

№ з/п	Назва теми (завдання)	Кількість годин	
		денна	заочна
1.	Науково-практичні основи виховання толерантності у студентів.	7	10
2.	Толерантність як складова педагогічної культури та педагогічної компетентності педагога.	7	10

3.	Принципи виховання толерантності у контексті педагогіки не насильства - педагогіки співробітництва.	7	10
4.	Зміст виховання толерантності в системі сучасної полікультурної освіти.	7	9
5.	Форми, методи і прийоми формування толерантності.	8	10
6.	Проблеми толерантності в дитячому середовищі.	7	10
7.	Проблема толерантності у відносинах батьків і дітей, способи її вирішення.	6	10
8.	Дитина в соціальному просторі закладу освіти: толерантність і інтолерантність у прийнятті соціально-рольових позицій.	7	10
9.	Національна та конфесійна толерантність у дитячому середовищі.	6	9
10.	Концептуальне та програмне забезпечення педагогіки толерантності.	7	9
11.	Толерантна інтернет-комунікація та програмне забезпечення педагогіки толерантності.	6	9
	Разом:	78	106

6.5 Індивідуальні завдання

До індивідуальної роботи у процесі вивчення навчальної дисципліни відносяться творчі й індивідуальні навчально-дослідні завдання, зокрема: дослідження практичних ситуацій; підготовка реферативних матеріалів на актуальні теми з елементами наукового дослідження та його презентація; презентація власних досліджень, конференцій; написання есе; виконання вправ різного рівня складності, тестових завдань; розробка явищ і процесів; анотація опрацьованої додаткової літератури (відеофільмів); анотація прочитаної літератури з елементами науково-дослідної роботи; пошук в комп'ютерних мережах додаткового навчального матеріалу до запропонованих викладачем тем; збір інформації та ознайомлення із зарубіжним досвідом, що стосується певної навчальної проблеми тощо.

Пропонована тематика індивідуальних навчально-дослідних завдань з курсу «Формування міжкультурної толерантності вчителя початкових класів»:

Написати реферат або презентацію на тему:

- Толерантність як об'єкт релігієзнавчого дослідження.
- Довіра і толерантність: проблема кордонів.
- Політична коректність як засіб формування релігійної толерантності.
- Проблеми толерантності в сучасному суспільстві.
- Принципи толерантності та соціальне партнерство.
- Психологічні аспекти формування толерантної свідомості.
- Релігійна толерантність в полікультурних регіонах.
- Соціально-психологічні чинники етнічної толерантності/ інтолерантності в полікультурних регіонах.
- Формування культури толерантності у сфері міжконфесійних відносин.
- Толерантність і міграційні процеси.
- Сучасна модель державно-етноконфесійних відносин.
- Етнічний фактор та ідейно-політичні уподобання.
- Культура толерантності в сучасній парадигмі освіти.

Підготувати набір ігор, вікторин, цікавих завдань які носять толерантно-виховний характер.

Скласти список сімейних фільмів які виховують толерантність.

7. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Технічні засоби: комп'ютерний клас.

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна:

1. Андрієвський Б. М. Толерантність як засіб міжнаціональної культури спілкування. *Таврійський вісник освіти*. 2005. № 1. С. 109–116.
2. Атрощенко Т. О. Методологічні підходи до формування міжетнічної толерантності майбутніх учителів початкових класів. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*: зб. наук. праць. Запоріжжя: КПУ, 2018. Випуск 60. Том 2. С. 6–11.
3. Бирко Н. М. Підготовка майбутніх учителів до формування толерантності учнів початкової школи : дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.04. Житомир, 2014. 261 с.
4. Бойчук Ю.Д. Інклюзивна компетентність педагога. *Джерело педагогічних інновацій. Інклюзивна освіта*: науково-методичний журнал. Випуск № 1. Харків: Харківська академія неперервної освіти, 2013. С. 18-23.
5. Будник О. Етновиховне середовище педагогічного навчального закладу: теоретико-методологічний аспект. *Педагогіка і психологія професійної освіти*. № 5 2012. С. 176–184.
6. Декларація принципів толерантності (від 16.11.1995) : Документ 995_503, редакція від 16.11.1995, чинний http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_503
7. Мігалуш А.О. Виховання толерантного ставлення до людей з особливими потребами в інклюзивних закладах освіти. *Вісник Житомирського державного університету. Педагогічні науки*. Житомир: Житомирський національний ун-т. 2013. С.88-91.
8. Сінельник І. П. Педагогіка толерантності в Україні: історія становлення й розвитку. Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді . 2013. Вип. 17(2). С. 274-281.
9. Сулятицька Т. Феномен толерантності в історичному дискурсі. *Науковий вісник Чернівецького університету: Збірник наукових праць*. Випуск 539-540. Філософія. Чернівці: Чернівецький національний ун-т. 2011. С. 35-38.
10. Бакунина С.Д. Толерантность от истории понятия к современным социокультурным смыслам. Учебное пособие. Флинт. 2017. с.112
11. Безугла М. В. Формування у студентської молоді духовно-культурних цінностей освіти : дис. ... кандидата пед. наук : 13.00.07. К., 2015. 237 с.
12. Фурман А. В., Шаюк О. Я. Толерантність як предмет онтофеноменологічного дискурсу. *Психологія і суспільство*. 2015. № 3. С. 31-61.
13. Фурман А. В., Шаюк О. Я. Методологічні підходи до сутнісного пізнання толерантності у форматі гносеолого-ноуменологічного напрямку філософування. Вітакультурний млин. Модуль 20. 2018. С. 20-45.
14. Фурман А. В., Шаюк О. Я. Методологічні підходи до сутнісного пізнання толерантності у рамках психосоціального теоретизування. *Психологія і суспільство*. 2019. № 2. С. 31-61.
15. Шаюк О. Вітакультурні обрії сутнісного пізнання толерантності. *Психологія і суспільство*. 2017. №1. С. 73–78.

Допоміжна:

1. Безпечна і дружня до дитини школа в контексті реформи «НУШ» / В. Пономаренко, Т. Воронцова, О. Сакович та ін. Київ : Алатон, 2020. 64 с.
2. Бойченко В. В. Полікультурне виховання учнів початкової школи: теорія і методика : монографія. Уман. держ. пед. ун-т ім. Павла Тичини. Умань : Сочінський М. М. [вид.], 2016. 187 с.
3. Виховання особистості у добродійній діяльності : метод. посіб. / Алексеєнко Т.Ф., Данілова А.П., Малиношевський Р.В. та ін./ під заг. ред Т.Ф. Алексеєнко. Ніжин : ПП Лисенко, 2015. 192 с.
4. Вовк Д.О., Бойчук Д.С. Верховенство права і толерантність: навчальний посібник. Київ : 2018. 172.с.
5. Гюлен, М. Ф. Діалог і толерантність. Київ : Вид-во Жупанського, 2012. 376с.
6. Європейська конвенція захисту прав людини та основоположних свобод 1950 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text

7. Загальна декларація прав 18 людини 1948 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text
8. Закон «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» від 08 вересня 2005 року № 2866-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-15#Text>
9. Закон «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні» від 06 вересня 2012 року № 5207-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5207-17#Text>
10. Концепція національно-патріотичного виховання в системі освіти України (від 06.06.2022 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0527729-22#n12>
11. Міжнародний пакт про соціальні, економічні та культурні права 1966 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_042#Text
12. Національна стратегія розбудови безпечного і здорового освітнього середовища у новій українській школі (2020) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/195/2020#n10>
13. Нова українська школа: концептуальні засади реформування середньої школи. Ухвалено рішенням Колегії МОН України 20.10.2016 р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed.pdf>
14. Нова українська школа: poradnik dla vchytelja / Під заг. ред. Бібік Н. М. Київ: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. 206 с.
15. Цюман Т. П., Бойчук Н. І. Кодекс безпечного освітнього середовища: метод. посіб. Київ : Український фонд «Благополуччя дітей», 2018. 56 с.
16. Єлігулашвілі М., Федорович І., Пономарьов С. Організація навчання з питань дискримінації. Практичний посібник. Київ, 2015. 136 с.

Інформаційні джерела:

1. Державна науково-педагогічна бібліотека ім. В. О. Сухомлинського. URL : http://www.library.edu-ua.net/scientific_information_work/suhomlynskiy
2. Електронні журнали та газети – Портал сучасних педагогічних ресурсів. URL: http://intellect-invest.org.ua/educ_resources_e-magazines
3. Електронна онлайн-бібліотека. URL: <http://readbookz.com/books/172>.
4. Електронна бібліотека з практичної педагогіки. URL : <http://freebooks.net.ua/uchebniki/humanitarni/othera/52071-m.drjebbl-i-dzh.stringerputevoditel-po.html>
5. Освіта.ua URL : <https://osvita.ua/>
6. Міністерство освіти і науки України URL : <http://www.mon.gov.ua>
7. Освіта в Україні URL : <http://www.ednu.kiev.ua>
8. ВСЕОСВІТА URL : <https://vseosvita.ua/library/korisni-sajti-dla-vciteliv71595.html>
9. Інститут модернізації змісту освіти URL : <http://www.imzo.gov.ua>
10. Educational Era. Створюємо освітні онлайн- проекти URL : <https://www.ed-era.com/>.
11. Творча майстерня вчителя URL : <https://dorobok.edu.vn.ua/>
12. Педагогічна преса URL : <http://pedpresa.ua/>
13. Учительський журнал URL : <http://teacherjournal.com.ua/>
14. Цікаві відео URL : <https://drive.google.com/>
15. Онлайн тестування «Тесторіум» URL : <http://www.testorium.net/>
16. Навчальні програми URL : <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-pochatkovoyi-shkoli>
17. Шкільний портал «Острів знань» <http://ostriv.in.ua>
18. Для педагогів і психологів URL : www.krok.org.ua
19. Вчитель вчителю, учням та батькам URL : <http://teacher.at.ua>
20. Толерантність та недискримінація. URL: <https://studfile.net/preview/5462390/>
21. Тест на рівень толерантності. URL: <https://www.projectkeshher.org.ua/news/test-naskil-ky-vy-tolerantni/>

**Результати перегляду
робочої програми навчальної дисципліни**

Робоча програма перезатверджена на 20___/ 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток___).
(потрібне підкреслити)

протокол №___ від «___» _____ 20___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___/ 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток___).
(потрібне підкреслити)

протокол №___ від «___» _____ 20___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___/ 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток___).
(потрібне підкреслити)

протокол №___ від «___» _____ 20___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___/ 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток___).
(потрібне підкреслити)

протокол №___ від «___» _____ 20___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)